

LEECH

Strengthening transversal competences
of less educated employees
concerning their health choices
in the context of changing
labour market

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Nižje izobraženi delavci na poti k zdravju – izzivi za zdravstveno vzgojo (LEECH)

PROGRAM USPOSABLJANJA

**Univerzitetni klinični center Ljubljana
Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa**

1. Utemeljitev

Uvod

Predlog programa vzpostavlja **ogrodje za izvedbo usposabljanje izvajalcev izobraževanja** (train the trainers – TOT), ki ga je mogoče prilagoditi specifičnim potrebam posameznih sodelujočih držav.

Pregled razmer v vseživljenjskem izobraževanju in zdravstvenem sistemu, ki lahko vplivajo na oblikovanje in izvedbo takšnega seminarja, kaže na velike razlike med sodelujočimi državami, hkrati pa lahko tudi na podlagi rezultatov nacionalnih raziskav v okviru projekta zaključimo, da slabše izobraženih delavcev v teh državah ne moremo šteti za homogeno skupino.

Izvedba usposabljanja v sodelujočih državah bo odvisna tudi od glavne ciljne skupine. Primarna ciljna skupina naj bi bili različni strokovnjaki na področju promocije zdravja (v Sloveniji svetovalci za promocijo zdravja pri delu), ki so si specifična vsebinska znanja že pridobili (npr. preprečevanje kajenja, zdrava prehrana). V tistih državah, kjer ciljne skupine doslej teh znanj niso pridobile in še niso bile deležne izobraževanja iz promocije zdravja (pri delu), je treba seminar razširiti še s temi vsebinskimi področji in temeljnimi znanji na področju promocije zdravja (npr. koncept zdravja, promocija zdravja, promocija zdravja pri delu, zdravstvena vzgoja).

Specifični vidiki izvedbe seminarjev v sodelujočih državah bodo prikazani v zaključnem poročilu projekta.

Vsebina programa usposabljanja temelji na priročniku, pripravljenega v okviru projekta, za prilagoditev nekaterih vsebin posameznih državam pa je treba vključiti dodatne vire informacij (npr. nacionalne statistične podatke o zdravju, o bolniškem staležu).

Nizka izobrazba, zdravje in zdravstvena vzgoja

Nizka izobrazba je ena od večjih ovir na poti do osebnega in profesionalnega razvoja ter predstavlja pomemben vir družbenih neenakosti. Kot kažejo raziskave, se nižje izobraženi ljudje pogosteje soočajo z brezposelnostjo, slabimi delovnimi razmerami (vključno s finančnimi), revščino in posledično s socialno izključenostjo. Ne le da se ta skupina delavcev slabše znajde v profesionalnem življenju, slabše je tudi njihovo zavedanje o pomenu zdravja, v tej skupini je mogoče opaziti tudi slabše navade v zvezi z zdravjem in slabše zdravje nasploh. Z drugimi besedami, nižji socialno-ekonomski status (posebej izobrazbeni) je tesno povezan s slabšimi navadami v zvezi z zdravjem, nižjo motivacijo za spremembe življenjska sloga in slabšim zdravjem. Poleg tega so nižje izobraženi ljudje redko pripravljeni na pridobivanje novih znanj v okviru vseživljenjskega izobraževanja. Eden od razlogov za to bi lahko bil v tem, da so ta usposabljanja večinoma namenjena splošni javnosti in tako ne upoštevajo specifičnih potreb te ciljne skupine. Na podlagi teh spoznanj konzorcij projekta meni, da je implementacija takšne strategije z zdravstvene vzgoje in promocije zdravja, ki upošteva specifične potrebe nižje izobraženih delavcev, učinkovita metoda za izboljšanje zdravja, z zdravjem povezanega vedenja in socialne vključenosti te skupine.

2. Cilji

Splošni cilji usposabljanja so:

1. udeležencem nuditi poglobljen vpogled v značilnosti, ki skupino nižje izobraženih razlikujejo od drugih zaposlenih,
2. udeležence naučiti specifičnih načinov, metod, pristopov za delo s to ciljno skupino in
3. udeležence usposobiti za nadaljnje posredovanje pridobljenega znanja ljudem, ki jih zanima zdravstvena vzgoja in promocija zdravja za nižje izobražene delavce.

Na splošno so vsebine izobraževanja bi razdelili v **dva glavna dela**, katerih cilji so:

1. v prvem delu pojasniti povezavo med nizko izobrazbo, slabim materialnim položajem in zdravjem s pomočjo ugotovitev različnih raziskav in dokumentov Evropske unije ter sodelujočih držav
2. v drugem delu predstaviti možnosti in smernice za zdravstveno vzgojo in promocijo zdravja nižje izobraženih delavcev ter naučiti udeležence, kako naj v svojih okoljih te možnosti in smernice uporabijo – v povezavi s konkretnimi temami, ki bi jih obdelali v obliki delavnic (npr. obvladovanje stresa, spodbujanje gibanja, izogibanje pitju alkohola itd.)

3. Vsebine

1. Nizka izobrazba kot socialni problem in determinanta zdravja v Evropski uniji

- a. Nizka stopnja izobrazbe kot socialni problem v Evropski uniji in državi (2. poglavje priročnika):
  - osnovne informacije o izobrazbeni strukturi v EU in državi (po spolu, starosti, regijah...),
  - nizka izobrazba kot vir socialnih neenakosti,
  - nizka izobrazba in brezposelnost ter možnost zaposlitve,
  - vseživljenjsko učenje (VŽU) in nižje izobraženi delavci (NID):
    1. ponudba oblik VŽU za NID (vključiti perspektivo Slovenije oz. drugih posameznih sodelujočih držav),
    2. (ne)vključevanje NID v (VŽU) ter ponudba oblik VŽU za nižje izobražene odrasle
    3. funkcionalna pismenost,
    4. kako motivirati NID za VŽU
  - značilnosti poklicnega dela nižje izobraženih delavcev (NID)
- b. Politika EU in Slovenije do nižje izobraženih ljudi (3. poglavje, zbrati še dodatne podatke za Slovenijo oz. za druge posamezne sodelujoče države)

Dolžina: 2 andragoški uri

2. Zdravstvena vzgoja za nižje izobražene delavce

- a. Zdravje in z zdravjem povezani vedenjski vzorci
  - determinante z zdravjem povezanega življenjskega sloga (4. poglavje)
  - zdravje in z zdravjem povezani vedenjski vzorci (2. poglavje) – pregled ugotovitev raziskav v EU, tu bi lahko dodali slovenske podatke iz drugih raziskav in virov
  - z zdravjem povezano vedenje in osveščenost nižje izobraženih delavcev (6. poglavje) – rezultati raziskave LEECH splošno in posebej prikaz za Slovenijo oz. za druge posamezne sodelujoče države)
  - zdravstveni statistični podatki za NID v primerjavi z vsemi (BS za zadnjih nekaj let po izobrazbi, poškodbe, samomori, umrljivost, prezgodnja umrljivost)

- b. Odnos in preference NID glede zdravstvene vzgoje in promocije zdravja (7. poglavje za skupne podatke ter poglavje o slovenskih podatkih oz. podatkih drugih posameznih sodelujočih držav)
- c. Povzetek priporočil na podlagi teoretskih okvirov in rezultatov raziskave LEECH (8. poglavje)
- d. Pristopi k učenju nižje izobraženih ljudi
- e. Metodologija zdravstvene vzgoje za NID – pregled pristopov (5. poglavje)

Dolžina: 6 andragoških ur

3. Vsebine v zvezi z zdravjem nižje izobraženih, ki bodo posredovane v okviru delavnic pri točki 2:

- kajenje
- zdrava prehrana,
- alkohol,
- stres (preprečevanj in tehnike obvladovanja),
- preventivni zdravniški pregledi,
- pravice bolnikov,
- telesna dejavnost
- zdrava spolnost
- cepljenje oz. nalezljive bolezni
- varnost pri delu.

Cilj delavnic: preseganje mita, da je o zdravju bolje vedeti čim manj in ustvarjanje zavedanja o tem, da je treba za zdravje skrbeti, preden zbolíš.

Dolžina: 8 andragoških ur

4. Trajanje in organizacijska oblika

Seminar glede na predlagano strukturo traja 2 dneva (približno 16 andragoških ur: 8 ur predavanj in 8 ur delavnic).

- Prvi del seminarja zajema krajša predavanja različnih predavateljev, izbranih glede na njihovo strokovno usposobljenost za posredovanje specifične vsebine.
- Drugi in tretji del seminarja potekata tako, da se predavanja in delavnice izmenjujejo po posameznih vsebinskih sklopih; izvajalci so prav tako izbrani glede na njihovo strokovno usposobljenost za posredovanje specifične vsebine.

5. Navodila za izpeljavo

Skupina udeležencev naj ne bi bila večja od 30. Priporočljivo je, da pred usposabljanjem (npr. ob prijavi) organizator zbere informacije o udeležencih, njihovih izkušnjah, delu, ki ga opravljajo, interesih ter predznanju na področjih, povezanih z vsebinami seminarja. Podatke je mogoče zbrati s pomočjo kratkega vprašalnika nekaj dni pred seminarjem. Na ta način je mogoče izvedbo seminarja prilagoditi potrebam konkretne skupine udeležencev.

Predavatelji in vodje delavnic mora uporabljati različna učna sredstva in tehnične pripomočke (npr. letaki, delovni listi, table itd.).

6. Znanja, ki jih morajo imeti izvajalci

Predavatelji in vodje delavnic morajo biti strokovnjaki s področij, ki jih pokrivajo vsebinski sklopi usposabljanja (npr. politika na področju zdravja in izobraževanja, zdravstvena vzgoja, metode izobraževanja odraslih itd.).

7. Literatura

Korzeniowska E, Puchalski K, eds. The low educated employees towards health – challenges for health education. Lodz: Nofer Institute of Occupational Medicine, 2010.

8. Avtorji predloga programa usposabljanja

Tanja Urdih Lazar, Eva Stergar, Nataša Dernovšček Hafner, Metoda Dodič Fikfak